तत्र वचनं चिन्तामणिमते ११००पृष्ठे दर्शितम् तस्य वचनस्य व्याख्यायाम् मिता० तत्क्रमोदर्शितो यथा "तस्मादपुत्रस्य स्वर्यातस्य विभक्तस्यासंसृष्टिनः परिणीता स्त्री संयता सकलमेव धनं गृह्णातीति स्थितम्। तदभावे दुहितरः। दुहितर इति बहुवचनं समानजातीयानामसमानजातीयानाञ्च समविभागप्राप्त्यर्थम्। तथा काल्यायनः। "पत्नी भर्तुर्धनहरी या स्याद् व्यभिचारिणी। तदभावे तु दुहिता यद्यनूढा भवेत्तदेति" बृहस्पतिरपि "भर्तुर्धनहरी पत्नी तां विना दुहिता स्मृता" अङ्गादङ्गात्सम्भवति पुत्रवद्दुहिता नृणाम्। तस्मात्पितृधनं तस्याः कथं गृह्णाति मानवः" इति। तत्र चोढानूढासमवायेऽनूढैव गृह्णाति। "तदभावे तु दुहिता यद्यनूढा भवेत्तदेति" विशेषस्मरणात्। तथा प्रतिष्ठिताऽप्रतिष्ठितासमवायेऽप्रतिष्ठिता तदभावे प्रतिष्ठिता "स्त्रीधनं दुहितॄणाम् अप्रसूतानामप्रतिष्ठितानाञ्चेति" गौतमवचनस्य पितृधनेऽपि समानत्वात् नचैतत्पुत्रिकाविषयमिति मन्तव्यम्। "तत्समः पुत्रिकासुतः" इति पुत्रियास्तत्सुतस्य औरससमत्वेन पुत्रप्रकरणेऽभिधानात्। चशब्दाद्दुहितृभावे दौहित्रो धनभाक् यथाह विष्णुः। "अपुत्रपौत्रसन्ताने दौहित्रा धनमाप्नुयुः। पूर्व्वेषां तु स्वधाकारे पौत्रा दौहित्रकाः समा" इति मनुरपि। "अक्षता वाऽक्षता वापि यं विन्देत्प्रथमात्सुतम्। पौत्री माता महस्तेन दद्यात्पिण्डं हरेद्धनमिति"। तदभावे पितरौ मातापितरौ धनभाजौ। यद्यपि युगपदधिकरणवचनतायां द्वन्द्वस्मरणात् तदपवादत्वादेकशेषस्य धनग्रहणे पित्रोः क्रमो न प्रतीयते। तथापि विग्रहवाक्ये मातृशब्दस्य पूर्व्वनिपातादेकशेषाभावपक्षे च मातापितरावितिमातृशब्दस्य पूर्व्वश्रवणात्पाठक्रमावगमाद्धनसम्बन्धेऽपि क्रमापेक्षयां प्रतीतक्रमानुरोधेनैव प्रथमं माता धनभाक्, तदभावे पितेति गम्यते। किञ्च पिता पुत्रान्तरेऽपि साधारणो माता तु न साधारणीति प्रत्यासत्त्यतिशयात् "अनन्तरः सपिण्डोद्यस्तस्य तस्य धनम्भवेदिति" वचनान्मातुरेव प्रथमस्य धनग्रहणं युक्तं न च सपिण्डेभ्यो प्रत्यासत्तिर्नियामिका अपि तु समानोदकादिभ्य विशेषेण धनग्रहणे प्राप्ते प्रत्यासत्तिरेव नियामिकेयं आदेव वचनादवगम्यत इति। मातापित्रोर्म्मातुरेव प्रत्यासत्तिशयात् धनग्रहणं युक्ततरम्। तदभावे पिता धनभाक्। पितृभावे भ्रातरो धनभाजः। तथा च मनुः। "पिता हरेदपुत्रस्य रिक्थं भ्रातर एव वेति अनपत्यस्य पुत्रस्य माता दायमवाप्नुयात्। मातर्यपि च वृत्तायां पितुर्माता हरेद्धनमिति" मनुवचनाज्जीवत्यपि पितरि मातरि वृत्तायां पितुर्माता पितामही धनं हरेत्न पिता। यतः पितृगृहीतस्वनं विजातीयेष्वपि पुत्रेषु गच्छति। पितामही गृहीतं तु सजातीयेष्वेव गच्छतीति पितामह्येव गृह्णातीति। एतदभ्याचार्य्यैरनुमन्यते। विजातीय पुत्राणामपि धनग्रहणस्योक्तत्वात् "चतस्रिद्वेकभागिन": इत्यादिनेति। यत्पुनः "अहार्य्यं ब्राह्मणद्रव्यं राज्ञा नित्यमिति स्थितिः" इतिमनुस्मरणम् तन्नृपाभिप्रायं न पुत्राभिप्रायम्। भ्रातृष्वपि सोदराः प्रथमं गृह्णीयुर्नि सोदराणां भ्रातृविभक्तवात्। "अनन्तरः सपिण्डाद्यस्तस्य तस्य धनं भवेदिति" स्मरणात्। सोदराणामभावे भिन्नोदरा धनभाजः। भ्रातॄणामप्यभावे तत्पुत्राः पितृक्रमेण धनभाजः। भ्रातृभ्रातृपुत्रसमवाये भ्रातृपुत्राणामनधिकारः; भ्रातृभावे भ्रातृपुत्राणामधिकारवचनात्। यदा त्वपुत्रे भ्रातरि स्वर्याते तद्भ्रातॄणामविशेषेण धनसम्बन्धे जाते भ्रातृधनविभागात्प्रागेव यदि कश्चिद्भ्राता मृतस्तदा तत्पुत्राणामप्यतोऽधिकारे प्राप्ते तेषां भ्रातृणाञ्च विभज्य ग्रहणे पितृतोभागकल्पनेति युक्तम्। भ्रातृपुत्राणामप्यभावे गोत्रजा धनभाजः गोत्रजाः पितामहादयः सपिण्डाः समानोदकाश्च तत्र पितामही प्रथमस्य धनभाक्। "मातर्यपि च वृत्तायाम्पितुर्माता धनं हरेदिति" मातृवनन्तरं पितामह्या धनग्रहणे प्राप्ते पितृव्यादीनां भ्रातृसुतपर्यन्तानां बहुक्रमत्वेन रुध्येऽनुप्रवेशाभावात्पितुर्माता धनं हरेदित्यस्य धनग्रहणाधिकारप्राप्तिमात्रपरत्वादुत्कर्षे तत्सुतानन्तरम् पितामही गृह्णातीत्यविरोधः। पितामह्याश्चाभावे समानगोत्रजाः सपिण्डाः पितामहादयोधनभाजः भिन्नगोत्राणां सपिण्डानां बन्धुशब्देन ग्रहणात्। तत्र च पितृसन्तानाभावे पितामही पितामहः पितृव्यास्तत्सुताश्च क्रमेण धनभाजः पितामहसन्तानाभावे प्रपितामही प्रपितामहस्तत्सुतास्तत्सुतवद्वेत्येवमासप्तमात्समानगोत्राणां सपिण्डानाञ्चनग्रहणं वेदितव्यं तेषामभावे समानोदकानाञ्चनसम्बन्धः। ते च सपिण्डानामुपरि सप्त वेदितव्या जन्मनामन्तानामधिका वा। यथाह हरिस्मृतः। "सपिण्डता तु पुरुषे सप्तमे विनिवर्तते। समानोदकभावस्तु निवर्तेत चतुर्दशात्। जन्मनाम्नोः स्मृतेरेके तत्परस्तोत्रकश्च्यते" इति।